

РЕВЕРС

Списание за нумизматика

Година V, Брой 2 (11), Юли-Декември 2020 г.

СПИСАНИЕ „РЕВЕРС“

REVERSE MAGAZINE

СЪСТАВИТЕЛИ:

Калоян Димов

Ева Димитрова

EDITORS

Kaloyan Dimov

Eva Dimitrova

ГЛАВЕН РЕДАКТОР:

Калоян Димов

имейл: reverse@mail.bg

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Ева Димитрова

д-р Евгени Паунов

Калоян Димов

Editorial Board

Eva Dimitrova

Evgeni Paunov, PhD

Kaloyan Dimov

Издателите и редакторите не носят отговорност за мнението на авторите и начина, по който са получили достъп до използваните и коментирани от тях монети.

© Авторските права над това издание в неговия цялостен вид принадлежат на съставителите и на авторите на съответните материали. Никаква част от това издание не може да бъде дигитализирана, копирана или преснимана без изричното писмено съгласие на главния редактор.

Използваните изображения за кориците са от:

Roma Numismatics E-sale 74, 20 August 2020, no. 26 - ex collection W. Stancomb

Numismatik Naumann, Auction 33, 05 July 2015, Lot 49

Nomos, Auction 4, 10 May 2011, Lot 1066

ISSN: 2367-9255

Издателство Амикум

Хасково, 2020.

Printed in Haskovo, Bulgaria.

Съдържание:

Contents:

Калоян Димов – Още веднъж за монетите на град Йолк.....	4
Kaloyan Dimov – Once again about the coins of Iolkos	4
Евгени Паунов – Монети на тракийския владетел Садала II (49/8-42 г.) с контрамарка на Одесос.....	12
Evgeni I. Paunov – Coins of the Thracian ruler Sadalas II (49/8–42 BC) countermarked at Odessos.....	12
Любомир Василев – Денар-фуре на Юлия Соемия от Асеновград	17
Lubomir Vassilev – Julia Soemia’s fourré-denarius from Assenovgrad	17
Валери Стойчев – Неописана средновековна българска монета с татарска тамга и свастика	21
Valeri Stoychev – Unpublished medieval Bulgarian coin with Tatar’s tamga and swastika .	21
Кристиан Михайлов – Началото на османското монетосечене. Монетите на султаните Орхан I, Мурад I и Баязид I	30
Kristian Mihaylov – The start of the Ottoman coinage. The coins of sultans Orhan I, Murad I and Bayezid I.....	30
Реклами	38
Commercials	38

Неописана средновековна българска монета с татарска тамга и свастика

Валери Стойчев (Велико Търново)

През 2009 г. вниманието на автора бе привлечено от странна средновековна сребърна монета, открита между град Русе и средновековната българска крепост Червен (до село Червен, община Иваново, обл. Русе).

Монетата е сребърна, плоска, от „венециански” тип. Теглото ѝ е 1,65 грама, а диаметърът – 18 мм. На лицевата страна, в околоръстен зрънчест кръг, са изобразени две прави фигури насреща – лявата е на владетел, а дясната – на светец. Владетелят е представен гологлав, с дълги коси, брада (и допуска се с мустаци, които поради износването на монетата не си личат). Облечен е в хламида с големи кръгове и дивитисион. Светецът е с нимб около главата, с брада и мустаци, облечен с туника и мантия. Двете фигури държат помежду си знаме с дълга дръжка, развято наляво. Отличителното при този екземпляр се явяват двата символа до фигурите – свастика до владетелската фигура и татарска тамга до тази на светеца (Обр. 1).

На обратната страна, отново в околоръстен зрънчест кръг, е изобразен Иисус Христос с голям кръстат нимб, с брада и мустаци, седнал на трон с високо облегалo. Върху коленете си държи Евангелие. Над облегалото на трона, а също и долу вдясно от трона, са представени по три точки (Обр. 1). Монетата е силно износена, което показва, че е била дълго време в обращение и населението я е възприемало безпроблемно и без всякакви съмнения относно нейната истинност, покупателна стойност и тегло, поради което не се е налагало да бъде контрамаркирана от официалните власти. Можем да допуснем, че при отсичането ѝ теглото ѝ ще е било 1,75-1,80 грама. До момента освен този екземпляр, авторът има данни за още два такива екземпляра, за които обаче не може да събере допълнителна информация, освен за местонамирането им в района на откриване на настоящия екземпляр.

Обр. 1. Монетата, която е открита между Русе и Червен.

Fig. 1. The coin found in the territory between Russe and Cherven.

Монетата е от типа на средновековните български сребърни монети с надписи „ГЕΩΡΓΗΝΕ DVX ГЕΩΡΓΗΝΕ” (и варианти на надписите – Обр. 2) и „ГЕΩΡΓΗΝΕ ГЕΩΡΓΗΝΕ” без вертикален надпис DVX до знамето, които първоначално бяха отнасяни

като монети на цар Георги I Тертер (1280-1292 г.) (Дочев 1992, 82), впоследствие като монети на „неизвестен български владетел с името Георги” (Дочев 2009, 251-252) и последно отново определени като монети на цар Георги I Тертер (Попов 2020а, 46).

Обр. 2. Средновековна българска монета от типа DVX ГЕОРГИЕ.

Fig. 2. Medieval Bulgarian coin of the DVX ГЕОРГИЕ type.

Двата символа – свастика (ориентирана надясно) до лакътя на владетеля и татарска тамга до лакътя на светеца – са изобразени още с изработването на самата матрица, от която е отсечена монетата, а не са поставени допълнително след отсичането ѝ.

Да разгледаме тези символи и на тази основа да изградим хипотеза кой и евентуално кога е заповядал отсичането на тази монета.

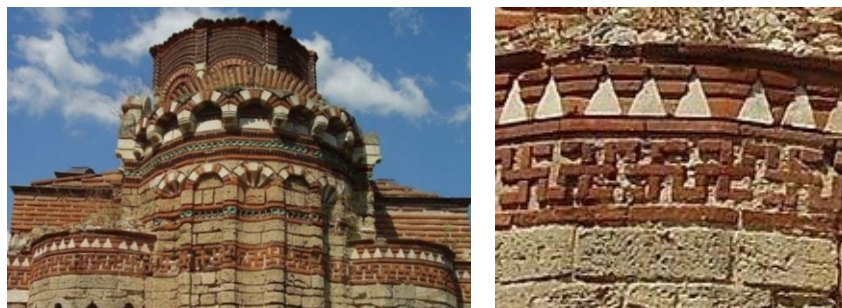
Относно свастиката – това е може би един от най-древните символи. Първоначално тя е означавала огнен и слънчев знак, щастие, благоденствие. Позната и почитана в древността почти от целия тогавашен свят, включително и от траките, свастиката се явява и пресечната точка между живота и смъртта, което ни дава разбирането, че тя съдържа тайната на възкресението. Може би за това тя остава да съществува в християнството в своите вариации (съответно ляво и дясно ориентирана). В средновековна България е позната от погребенията на нашите боляри и царе, а също и от средновековните икони, където я срещаме на дрехата на Иисус Христос. В туника, обшита със символи на свастика, е и погребаният в гроб № 39 на църквата „Св. 40 мъченици” във Велико Търново Калоян (Инкова 1979, 49-52) (Обр. 3). Виждаме я на източната страна на църквата „Христос Пантократор” в Несебър, построена XIII-XIV век, където е в двата варианта – ляво и дясно ориентирана (Обр. 4).

Обр. 3. Реконструкция на шевица от дрехата на Калоян (по Инкова 1979, 50, обр. 45).

Fig. 3. Reconstruction of embroidery from Kalojan's clothes (after Инкова 1979, 50, обр. 45).

Обр. 4. Църквата „Христос Пантократор” в Несебър¹.

Fig. 4. The Church “Christ Pantocrator” in Nessebar.

За символа татарска тамга – след Чингиз хан всеки негов наследник си има своя лична тамга, която се явява като един от отличителните му символи, един вид личен герб, личен печат, лично клеймо. Често наследниците на основателя на съответния род ползват като образец тамгата на своя предшественик, но я видоизменят в някаква степен за да се отличат, както от него, така и помежду си. Тамгата, която е изобразена на разглежданата от нас монета, е определена като родова тамга на хан Ногай (Лебедев 2000, 13). Същата тамга е изобразена на монети на хан Ногай, сечени в Исакча² (Обр. 5-6). Лицева страна – конник надясно и надпис, обратна страна – тамга в кръг на хан Ногай и надпис на гръцки ΤΗΧΕΡΟ ΝΟΓΑΝ (в превод „на щастливия Ногай”) (Лебедев 2000, 24).

Обр. 5. Монета на хан Ногай, отсечена в Исакча (по Лебедев 2000, 24, обр. С*).

Fig. 5. Coin of Han Nogay struck at Isakchea (after Лебедев 2000, 24, обр. С*).

Обр. 6. Монета на хан Ногай, отсечена в Исакча (по Zeno.ru: # 91669).

Fig. 6. Coin of Han Nogay struck at Isakchea (after Zeno.ru: #91669).

¹ Изображението е от:

[https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%81_%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80_\(%D0%9D%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%B1%D1%8A%D1%80](https://bg.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D1%80%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%81_%D0%9F%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%BE%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80_(%D0%9D%D0%B5%D1%81%D0%B5%D0%B1%D1%8A%D1%80)

² Авторът на настоящата статия счита, че тези монети са отсичани в Исакча.

За да определим владетеля, отсякъл тази монета, приблизителната дата и събитията, довели до отсичането ѝ, трябва да направим анализ на историческите събития както в Златната орда, така и в средновековна България по времето на управление именно на хан Ногай (1280-1299 г.) и съответния българския цар, управлявал по това време, а това е цар Георги I Тертер, защото е хронологически невъзможно да е отсечена след смъртта на хан Ногай и на нея да е изобразена неговата тамга.

Хан Ногай (роден около 1230 г., загинал през 1299 г.), наричан още Иса Ногай, е темник, предводител и *de facto* управник на Златната орда, както и праправнук на Чингис хан. Неговият баща е Татар (Тутар), а дядо му е Баул (Тевал) хан – седмият син на Джучи. Поради факта, че прабабата на Ногай е била наложница (седма по ред жена), а не официална жена (до петата жена се счита за официална), то той не е имал право да се възкачи на трона. На него се полагало да управлява апанажа на баща си след неговата смърт. След монголското нахлуване в Европа, хан Бату оставя на Ногай един тумен (10000 воини) на териториите на съвременните Молдова и Румъния като погранична стража. Ногай е племенник на хан Берке, хан Бату и хан Орда и под напътствието на хан Бату става могъщ и амбициозен военачалник (Павлов 1997, 143).

Първата си водеща роля Ногай изиграва като полеви командир през 1259 г., когато заедно с Тала-Буга и Бурундай води второто монголско настъпление срещу Полша и плячкосва Краков, Сандомир и други градове. През 1265 г. Ногай, в съюз с българския цар Константин Тих Асен (Павлов 1997, 143), изпраща войска през Дунава, разбиват византийските части и опустошават множество градове в Тракия. През 1273 г. следва ново татарско нападение (отново подпомогнато от българския цар) над Византия, което принуждава император Михаил VIII Палеолог през 1273-1274 г. да омъжи извънбрачната си дъщеря Ефросина Палеологина за Ногай (Павлов 1997, 145-146). С този династичен брак те сключват и договор за съюз и разбирателство, и така българската заплаха за Византия е отстранена (Лебедев 1990, 148).

През 1282 г. хан Ногай изпраща конница към Константинопол в помощ на тъста си, император Михаил VIII Палеолог, за потушаване на метежниците, предвождани от Йоан I Дука Тесалийски, както и срещу България за предотвратяване съюз между цар Георги I Тертер и неаполитанския крал Карл д'Анжу. Но Михаил VIII умира и Андроник II Палеолог (следващият император) изпраща тези войници срещу Сърбия. Впоследствие сръбският крал Стефан Урош II Милутин е принуден да се признае за васал на хан Ногай. Въпреки своето надмощие и находчивост в битките, Ногай така и не се опитва да завземе властта в ханството, предпочитайки да действа зад кулисите, поставяйки на тронове свои васали и протежета. Той служи при Берке, Менгу-Тимур, Туда-Менгу, Тала-Буга и Тохта (Токту). Пряк наследник на трона е Токту, имащ за съперник Тала-Буга. Ногай, притежавайки пълен контрол над западните части на Златната орда, измества Туда-Менгу, убива Тала-Буга и през 690 г. от Хиджра провъзгласява Токту за хан, с надеждата да го използва като лесно манипулируема марионетка (Лебедев 1990, 148).

Но нещата не се развиват така – Токту взема властта твърдо в свои ръце с ясното намерение да управлява. Това принуждава Ногай да започне да воюва с хан Токту. В първото сражение хан Токту е победен, но хан Ногай не пожелава да го преследва,

защото внукът му – Агтджи, бива убит от генуезците в Крим, събирайки данък от тях. Тогава татарите на Ногай плякосват италианските пристанища на полуострова. Решителната битка с хан Токту е през 1299 г. край Кагамлик, близо до р. Днепър, където хан Ногай е разбит и обезглавен. След смъртта му, неговият син Чака, който е женен за дъщерята на българския цар Георги I Тертер, заедно със своя шурей Светослав Теодор (Дочев 2009, 100³) бягат първо при аланите, след това в Исакача с цел да съберат войска срещу хан Токту, но там мащехата му и брат му преминават на страната на хан Токту и Чака се принуждава да потърси убежище в България, става владетел на България (но не е коронован за цар) (Павлов 1999, 71-75), а през 700 от Хиджра (= 16 септември 1300 – 5 септември 1301 г.) (Кръстев 2014, 102) е убит по заповед на Светослав Теодор. На основата на всичко това се разбира, че хан Ногай активно се е намесвал, както със сила, така и с интриги, и с правилото „разделяй и владей“ във вътрешната и външна политика на България и на целия Балкански полуостров.

След като хан Ногай побеждава цар Ивайло през 1278-1279 г. и последният е убит по заповед на хана, болярите в България избират за цар Георги I Тертер (1280-1302 г.), който е коронясан под името Георги I. Ставайки цар обаче, много от болярите се отцепват от централната власт в Търново, други започват да водят своя политика в провинциите, като само формално признават върховенството на Търновград. Въпреки всичко това, Георги I Тертер се опитва да се възползва от ситуацията на Балканите.

По това време неаполитанският крал Карл д'Анжу организира кръстоносен поход против Византия с цел отвоюване на Константинопол и възстановяване на Латинската империя. Царят се включва в подготвяната антивизантийска коалиция, в която влизат Неаполитанското княжество, Венеция, Сърбия, Дубровник и Епирската държава (Дочев 1992, 83). Император Михаил VIII Палеолог обаче още 1273-1274 година е сключил договор за съюз и разбирателство между Златната орда и Византия, като е омъжил незаконната си дъщеря Ефросина за татарския хан. Михаил VIII Палеолог е наясно, че ако някой от балканските владетели допусне западни войски на Балканите, Константинопол ще бъде превзет и Византия ще бъде повторно унищожена. Затова търси помощ от своя съюзник и зет и през 1282 г. хан Ногай изпраща татарски конници, които нахлуват в България и я опустошават. Опитът на Георги I Тертер да спре татарите е неуспешен и той се принуждава да излезе от коалицията на Карл д'Анжу и само смъртта на император Михаил VIII Палеолог не довежда до по-тежки последици за България (Попов 2020б, 62).

Цар Георги I Тертер се възползва от смяната на властта в Константинопол и започва преговори за сключване на мир с новия император на Византия Андроник II Палеолог. Освен това желае да разтрогне втория си брак и да върне в Търново първата си съпруга Мария от византийски плен. Това обаче става чак през 1284 г., когато изпраща обратно във Византия втората си съпруга – сестра на избягалия с хазната цар Йоан III Асен, приема обратно заточената в Константинопол своя първа съпруга и сина си Светослав Теодор и сключва договор с Византия. С това премахва пречките пред официализирането на царската си титла, както от страна на българската патриаршия,

---

³ Правилното име е цар Светослав Теодор.

която до тогава му отказвала светите тайнства поради неканоничния му втори брак, така и от страна на Византия (Попов 2020б, 62).

През 1285 г. татарите отново нахлуват в българските земи и цар Георги I Тертер бива принуден да се признае за васал на хан Ногай и да изпрати престолонаследника Светослав Теодор за заложник в Златната орда. Освен това той жени дъщеря си за Чака – сина на хан Ногай. За известно време тези дипломатически ходове действително дават резултат, защото през следващите няколко години няма татарски набези на българска територия. Но положението със Златната орда отново се влошава през 1291-1292 г., от което се възползва опозицията в България. През 1292 г. дворцов заговор (подпомогнат и от интригите на хан Ногай) принуждава Георги I Тертер да абдикира и да избяга във Византия, където търси убежище при василевса Андроник II. Както отбелязва византийският историк Георги Пахимер: „... *Сам Тертер беше избягал при императора и пребиваваше някъде около Адрианопол, защото императорът беше отклонил молбата му за убежище, за да не би като го поиска Ногай, да предизвика гнева му, ако сам го приеме за молител ...*” (Павлов 2019, 188). След бягството на царя търновският престол е зает от Смилец (1292-1298 г.), който „... *стана цар на българите по желание на Ногай...*” (Андреев и др. 1994, 348).

На основа на всичко горенаписано можем да изградим хипотеза кой и кога е отсякъл тази монета.

Монетата, както вече споменахме, е от типа на сребърното монетосечене с надпис ГЕΩΡΓΗΝ DVX ГЕΩΡΓΗΝ, от които българската нумизматика познава три варианта, които имат за първообраз венецианска сребърна монета. Трите се различават по присъствието или отсъствието на титлата DVX, поставена до дръжката на знамето, и по изписването на околоръстните надписи (всички на кирилица) (Попов 2020а, 46). Тамгата на хан Ногай определя за граници на отсичане периода 1280-1299 г.

Следователно като владетел, който я е отсякъл, е именно царуващият по това време в България Георги I Тертер, защото единствено царят е имал прерогативите за сечене на монети. В този случай тя се явява като четвърти анепиграфски вариант на неговото сребърно монетосечене.

Относно евентуалната година на отсичане – ако това се е случило преди 1284 г., то на нея не би имало татарска тамга, защото България все още не е изпаднала във васална зависимост от хан Ногай. През 1284 г. Българската православна църква и Византия официално признават царското достойнство на Георги I Тертер и той официално се титулува цар. Към тази година е датирана монета от типа „ГЕΩΡΓΗΝ ГЕΩΡΓΗΝ” без надпис DVX и без надпис „ГЕΩΡΓΗΝ” вдясно, който е заменен с монограм цар (ЧР – като буквата Ч е в негатив), открита при официални археологически разкопки (Обр. 7) (Конаклиев 2010, 711-712).

Обр. 7. Монета от типа „ГЕΩΡΓΗΝΕ ГЕΩΡΓΗΝΕ“ без надпис „DVX”
(по Конаклиев 2010, 713, Обр. 1-г).

Fig. 7. Coin of the type “ГЕΩΡΓΗΝΕ ГЕΩΡΓΗΝΕ” without “DVX”
(after Конаклиев 2010, 713, Обр. 1-г).

Най-правдоподобна година на отсичането ѝ би била 1285 или началото на 1286 г., т. е. годината в която цар Георги I Тертер се признава за васал на хан Ногай и изпраща престолонаследника си Светослав Теодор за заложник при него, както и дава дъщеря си за жена на ногаевия син Чака. На сребърните монети, които тази имитира, отсечени в по-ранен период (преди 1284 г.), липсва титлата цар, а е поставена неангажиращата DVX, която според нас показва, че са отсечени от владетел, който поради зависимост от вътрешни и външни фактори (споменати по-горе), не смее да постави на монетите си титлата цар (при втория и третия техен вариант дори титлата DVX изчезва). Поставянето върху българска монета на родовата тамга на най-могъщия за времето си владетел, разпореждащ се със съдбините на държавите на Балканския полуостров, показва едно подчинение спрямо него. Отсичането на този тип монети не би „раздразнило” хан Ногай, защото на нея има негова тамга, означаваща само едно – владетелят, който я е отсякъл, признава върховенството му.

Отсичането ѝ след 1285-1286 г. също не би било правдоподобно, защото след 1285 г. хан Ногай, вече наложил сюзеренитета си над цар Георги I Тертер, спира набезите срещу България и царят не е имал повод да доказва своята вяност и лоялност към него.

Символът свастика, поставен до владетеля, според нас е с цел да укаже, че това е българска монета, тъй както по-горе изяснихме, този символ е бил използван и от Българската православна църква и от нашите царе и боляри. Според нас тя замества надписите и служи като „говорещ символ” и „ориентир” на населението, че монетата е българска, а силното ѝ износване говори, че е била възприета и използвана в паричното обращение дълго време.

Местонамирането на трите известни на автора монети от този тип е в родовото владение на рода Тертер, а именно крепостта Червен и околностите ѝ, но това не означава, че не е била разпространена на територията на тогавашното Българско царство. Надяваме се, че бъдещи находки тепърва ще докажат това.

Използвана литература:

Андреев и др. 1994: Й. Андреев, И. Лазаров, Пл. Павлов. Кой кой е в Средновековна България. София, 1994.

Дочев 1992: К. Дочев. Монети и парично обръщение в Търново XII-XIV век. Велико Търново, 1992.

Дочев 2009: К. Дочев. Каталог на българските средновековни монети XIII-XIV век. Велико Търново, 2009.

Инкова 1979: В. Инкова. Калояновото погребение – технико-лабораторни изследвания. София, 1979.

Конаклиев 2010: А. Конаклиев. Неизвестна монета на цар Георги I Тертер от Мисионис. – В: Великотърновски университет „Св. св. Кирил и Методий” и българската археология, 1. Велико Търново, 2010, 711-713.

Кръстев 2014: К. Кръстев. Мнимият български цар Чака в учебниците по история. – В: История, манипулации, обществени рефлексии. Сборник с доклади от летен семинар в Китен, 16-20 юни 2014 г. София, 2014, 99-107.

Лебедев 1990: В. Лебедев. Символика и язык монет Крыма Золотоординского периода. – В: Нумизматические исследования по истории юго-восточной Европы. Кишинев, 1990, 139-156.

Лебедев 2000: В. Лебедев. Корпус монет Крыма в составе Золотой орды (сер. XIII–нач. XV в.) – Вестники Одесского музея нумизматики, выпуск № 2, март 2000, 12-34.

Павлов 1997: Пл. Павлов. България и походите на „Златната орда” срещу Византия през XIII-XIV в. (С оглед на политическите събития в Северното Черноморие и Българския Североизток) – В: Българите в Северното Причерноморие, 6. Велико Търново, 1997, 139-152.

Павлов 1999: Пл. Павлов. Бил ли е татаринът Чака български цар? – Историческо бъдеще, 1999, 1-2, 71-75.

Павлов 2019: Пл. Павлов. Забравеното Средновековие. София, 2019.

Попов 2020а: Т. Попов. За монетосеченето на Георги I Тертер. – В: Студии върху българското средновековно монетосечене с изводи за историята. София, 2020, 46-60.

Попов 2020б: Т. Попов. Неизвестен тип медна монета на Георги I Тертер. – В: Студии върху българското средновековно монетосечене с изводи за историята. София, 2020, 61-79.

Интернет източници:

https://bg.wikipedia.org/wiki/Георги_I_Тертер

Unpublished medieval Bulgarian coin with Tatar's tamga and swastika

Valeri Stoychev

(Abstract)

The author presents a Medieval silver coin (Fig. 1.) of the type “ΓΕΩΡΓΗΕ DVX ΓΕΩΡΓΗΕ” or “ΓΕΩΡΓΗΕ ΓΕΩΡΓΗΕ” found between the city of Russe and the medieval Bulgarian fortress of Cherven, Russe region. The coin has a weight of 1.65 g and diameter of 18 mm. On the obverse there is a circle of dots, and two figures. The left one is a ruler and the right is a saint. Both of them are holding a flag between them. In the left there is a swastika and, in the right, Tatar's tamga. On the reverse, again within a dots circle is depicted Jesus Christ seated on throne. There are two things that differs this coin from the others. The first one is the swastika in the left field next to the ruler and the second one is the tamga in the right field next to the saint. This example and another two specimens (found in the same region) are the only three knowns to the author. After a preview of the history of the 13th c. the author comes to the conclusion that the coin was struck in 1285 or 1286 by the Bulgarian ruler – Tsar George I Terter and thus the type is an anepigraphic variant of his silver coinage.